

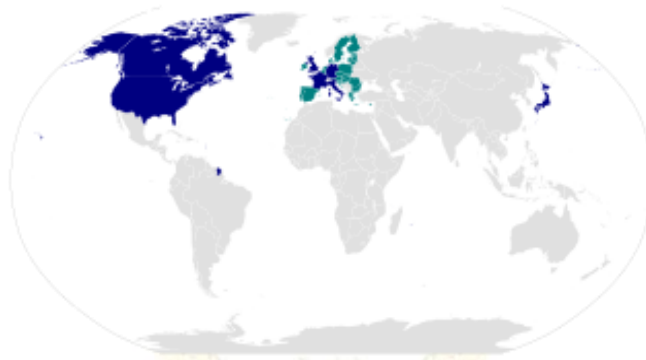

۲۰۱۹/۰۸/۲۴

پوهاند محمد بشير دوديال

د جي او وه (G7) پيژندنه او د نړيوالو انديښني

دا هغه اووه صنعتي هېوادونه دي، چې د صنعت لپاره د انرژيکي سرچينو، توليد او د توليدات بازار، دسعر د مارکېټ او نورو په هکله د تصميم نيولو لپاره سره يو ځای شوي دي. په پيل کې په دې کې د نړۍ پينځه لوی صنعتي هېوادونه (جاپان، د امریکې متحده ايالات، فرانسه، المان او انگلستان) شامل وو، هغه مهال د دوی د کټو تقابل او رقابت ډير لږ و، خو تمه دا وه چې د ډيرو نورو هېوادونو لپاره به يې هم فيصلې او اقتصادي تصاميم گټور وي. په تيره بيا پرمختيايي هېوادو هم دوی ته په اميد سره کتل، وروسته بيا په ۱۹۸۶م کې ايټاليا او کاناډا هم ورسره يو ځای شول. په ۱۹۹۷م کې روسیه هم له دې گروپ (ډلې) سره يو ځای شوه، خو بشپړ غړيتوب يې ترلاسه نه کړ. يو مهال له دوی سره د روسیې په يوځای کېدو سره د G8 (Group of eight) په نوم يادېده. په دې توگه ځينی وخت G8 او ځينی وخت G7 هغه هېوادونه دي، چې پرمختللي او صنعتي اقتصاد لري او د نړۍ د صنعت مخکښان دي. روسیې د ۲۰۱۴ کال د مارچ له ۲۴مې نېټې څخه دکريميا د شخړې له امله G8 سره ستونزه پيدا کړې ده. په روانه اونۍ کې دايريدونکی غونډه کې يې ممکن په غړيتوب بيا بحث وشي. تيرو څو کلونو کې يې د کريميا يا اوکراين شخړې له امله د دغې ډلې غونډو کې گډون ونه کړ، خو فرانسه، جرمني، ايټاليا، جاپان، انگلستان او دامريکې متحده ايالات يې هغه غړي دي

چې کله هم ورځه ندى بيل شوى. کله چې په ۱۹۷۶ م. کې لا کاناډا ورسره نه وه، يوځای شوي، د G6 يا Group of six په نوم يادېده، په دې گروپ کې روسيه يواځې له ۱۹۹۸ څخه تر ۲۰۱۴ م کال پورې فعاله پاتې وه. بالعموم دغه گروپ هېوادونه په کال کې څو ځله خپلو منځو کې د ماليې د وزيرانو په کچه غونډې داېروي چې د اسعارو دېو، سوداگرۍ او صنعتي توليد په هکله خبرې کوي. مهمه غونډه يې په ۲۰۰۷ م کال کې په کاناډا کې وه، چې نړيوالو کرکېچونو او د اقتصادي بحرانو په هکله سره وغږېدل. هغه مهال دوى په دې غونډه کې له مالي مسايلو پرته د ترورېزم په هکله هم بحث وکړ، حال دا چې نورې غونډې يې عمدتاً د دوى خپلې اقتصادي مسئلې دي. په روانه اونۍ کې چې د فرانسې په جنوب کې د (بې رېټرس) په سيمه کې دجې اووه يا دنړۍ داوو سترو صنعتي هېوادو دوره يې غونډه داېرېږي او دوه ورځې به دوام وکړي، داسې شرايط دي چې دډيرو افراطى پلنو؛ لکه داعش، القاعده او بوکوحرام خطر کم شوى دى. خو بنيابي د ايران د اتمي جنجالي پروگرام او له دې ډلې سره دروسيې د احتمالي يو ځای کېدو له امله پېچلو بحثونو ته لار پرانيزي. په دې غونډه کې چې کور به يې د فرانسې ولسمشر امانوئل مکرون اعلان شوى دى، د امريکا د متحده ايالتونو ولسمشر ډونالد ټرمپ او د برتانيه نوى صدر اعظم بوريس جانسن هم گډون کوي. د ب. جانسن له ټاکل کيدو وروسته دا د ده لپاره لومړنۍ لويه او مهمه غونډه ده. په لويه کچه د گډونوالو برخه اخيسته يې د اهميت څرگندونه کوي. دوى به يو شمير ميلمانه چې د جې اووه رسمى غړى نه دى هم را وبولى لکه د دهند صدر اعظم نريندرا مودي او نور. اوس له اقتصاد پوهانو بر علاوه، د چاپيريال متخصصينو، صنعتي لويو کمپنيو او دملگرو ملتونو او اتومي سازمان هم دغې غونډې سره ډيره دلچسپي بنودلې ده، دا ځکه دوى ټول دغو مسايلو سره سيده اړيکې لري.

اوس چې ورځ تربلې دنړۍ په کچه يو شمير نوى ستونزى ترسترگو کيږي، په دې کې يوه لويه ستونزه چې د ملگرو ملتونو سازمان (په تيره ددغه سازمان د چاپيرال ساتنې اداره) يې انديبننو سره مخامخ کړى، هغه د چاپيريال ستونزې دي. همدا اوس د امازون ځنگلونو کې اور لگيدلى چې ميليونونه هکتاره ځنگل وسوخيد، د اوزون د سوري د پراخيدو تازه راپور هم د طب او هم د ټول بشريت ته بله انديبننه پيدا کړى، د شمال قطب کې د کنگل د هغې ډيرې لويې کتلې ويلې کيدل چې پوهانو يې ويلې کيدل نه و اټکل کړى او دى ته ورته ستونزى هغه څه دي چې بشريت او ساينسپوهان يې د صنعتي هېوادو د افراطى پريکړو او متکاثف گړندى صنعت زيربنده بولى او توقع ورڅخه لرى چې دى برخه کې بايد د چاپيريال مسئله د جهانشموله پرابلم په توگه په پام کې ونيسى. تر اوسه جې اووه په دې ډول مسايلو بحث ندى کړى او نه يې دا دخپلې اجندا برخه بللى ده.

تذکر:

هرگاه خوانندگان محترم متمایل باشند که نبشته ها و مطالب دیگری از این نویسنده را مطالعه کنند، می توانند با اجرای "کلیک" بر عکس نویسنده در صفحه مقالات، به فهرست "آرشیف" شان رهنمائی شوند!